

Posudek rigorózní práce

Téma: Jazykové vzdělávání pro konkurenceschopnost absolventů ŠAVŠ-tvorba výukových modulů v německém jazyce s ohledem na soudobé trendy ve výuce odborného cizího jazyka

Autorka: Mgr. Martina Žáčková

Vedoucí práce: PaedDr. Dagmar Švermová

Oponentka: PhDr. Pavla Nečasová, Ph.D.

Autorka rigorózní práce Mgr. Martina Žáčková se zabývá problematikou výuky odborného jazyka – němčiny – na Škoda Auto Vysoké škole (dále jen ŠAVŠ). Zaměřuje se na specifické cíle výuky odborného jazyka, které jsou významné pro určení základních parametrů koncepce výuky vedoucí k vytvoření funkčních výukových modulů pro německý jazyk a ověření jejich efektivity v praxi včetně metodických doporučení a příj. opatření.

Předkládaná rigorózní práce „Jazykové vzdělávání pro konkurenceschopnost absolventů ŠAVŠ – tvorba výukových modulů v německém jazyce s ohledem na soudobé trendy ve výuce odborného cizího jazyka“ úzce navazuje na předchozí projekt Interní grantové agentury ŠAVŠ „Tvorba koncepce vysokoškolské výuky cizích jazyků v souladu s mezinárodními aktivitami a potřebami firem“. V tomto projektu Mgr. Žáčková vymezuje v oblasti německého jazyka základní kompetence, které by si studenti bakalářského a magisterského studijního programu měli osvojit vzhledem k jejich budoucímu profesnímu uplatnění. V rámci výše uvedeného projektu byly nově definovány obsahy, vytvořeny aktivizující výukové materiály „Die Firma“ a „Geschäftsverhandlungen“ a prezentovány simulační a motivační výukové postupy a organizační formy práce s jazykovým učivem, včetně využití zkušeností studentů z praxe ve firmách. Na základě prvních zkušeností z realizace projektu již došlo k částečné inovaci studijního programu „Německý jazyk – Ekonomika a management“.

Součástí rigorózní práce, ve které se Mgr. Žáčková pokusila získat studiem odborné literatury dostatečné teoretické zázemí pro potvrzení správnosti koncepčních změn nastíněných v projektu a dále rozpracované v předložené práci, je poměrně rozsáhlé ověřování jak požadavků praxe na profil absolventa studia ŠAVŠ, tak na efektivnost koncepčních změn a modulových inovačních přístupů akcentujících specifika jazykové výuky v odborném terciálním vzdělávání.

Pro svůj záměr, vytvořit nový co nejvíce praktickým potřebám absolventů odpovídající koncept výuky německého jazyka na ŠAVŠ, si autorka stanovila tři základní hypotézy:

- Lze funkčně propojit výuku odborného předmětu formou (CLIL?) s výukou odborného cizího jazyka v předmětu „Cizí jazyk“ v závislosti na potřebách praxe?
- Umožňují podmínky a organizace výuky volbu modulového systému?
- Posilují nově vytvořené výukové materiály motivaci studentů a následně pak i odborně komunikativní kompetence?

Teoretická část rigorózní práce pak určuje jako předmět svého zkoumání v podstatě tři základní roviny:

- vymezení cíle a obsahu cizojazyčné výuky a volby odpovídajících didakticko-metodických postupů, které jsou nutné k získání adekvátních jazykově-odborných kompetencí;
- charakteristiku odborného cizího jazyka (němčiny) a základní teoretická východiska potřebná pro tvorbu sylabů;

- analýzu lingvodidaktických problémů při osvojování odborného jazyka v oblasti lexikální, gramatické a stylistické.

Lze konstatovat, že kapitoly 2 - 4 jsou zpracovány přiměřeně vzhledem ke stanovenému cíli, a to jak svým rozsahem (cca 50 stran), tak poměrně širokým výběrem autorů, kteří skýtají záruku pro poskytnutí odborné báze z oblasti didaktiky, resp. lingvodidaktiky včetně popisu práce s odborným jazykem (Jelínek, Hendrich, Beneš, Veselý, Choděra, Purm, Janíková, Trousilová, Hřebíčková, Hasilová, Reimannová, Maňák, Liškař...). V rámci zpracování subkapitoly 3.3.1 „Čtení – práce s textem“ (strana 42) bych pro komparaci doporučila rovněž publikaci Podrápské Kamily: Kapitoly z lingvodidaktiky německého jazyka (viz např. strana 95 - čtecí strategie).

Dle mého názoru absentuje v teoretické části literatura vztahující se k tvorbě kurikulárních dokumentů /syllabů. Bohužel sporná je funkčnost některých pasáží, zejména těch, které se týkají prezentace metodických směrů. Autorce lze doporučit uvádět pouze ty metodické koncepce, které jsou pro daný záměr rigorózní práce relevantní, nikoli nahodilý výčet metodických směrů. Ke klasifikaci metod, kterou autorka v této kapitole uvádí, lze mít poměrně zásadní výhrady.

V 5. kapitole jsou prezentovány údaje reflektující potřeby zaměstnavatelů v oblasti lingvistických kompetencí, srovnávány jsou výsledky šetření ze společnosti Škoda Auto a.s. a firem (se zahraniční účastí?) v Jihočeském regionu. Obecně platí, že výuka na odborných vysokých školách by měla být profesně orientovaná a tvorba koncepce výuky by měla být konzultována pokud možno i s potencionálními budoucími zaměstnavateli. Dotazníkové šetření hodnotící efektivitu výuky z pohledu studentů (subkapitola 5.2.1) prokázalo, že téměř všichni respondenti si uvědomují důležitost znalosti cizího jazyka a preferují komunikativní metody a motivační přístupy ve výuce.

Kapitola 6 popisuje jednotlivé výukové moduly odborného jazyka realizované na ŠAVŠ a uvádí zásadní přednosti této modulové výuky. V rámci kapitoly 6 je rovněž zprostředkován metodický rozbor výukového materiálu, jehož základem jsou výchozí odborné texty a autentické doplňkové texty a dále pak navazující „problémová“ cvičení umožňující různé organizační formy práce. Autorka Mgr. Žáčková prezentuje jako příklad problémové situace pracovní listy „Die Firma“ a „Geschäftsverhandlungen“ s konkrétními úkoly, které simulují reálné situace, např. vytvoření Power Pointové prezentace určité (fiktivní) firmy, nebo obchodního jednání (s využitím znalostí příslušných sociokulturních aspektů).

V rámci kapitoly 7 seznamuje autorka práce s funkcemi vnitřního evaluačního systému hodnocení kvality výuky: „Evaluace kvality výuky prostřednictvím studentské ankety“, která probíhá na konci každého semestru (uveden je seznam otázek a hodnotící škála). Prostřednictvím vnitřního evaluačního systému byly evaluovány moduly „Die Firma“ a „Geschäftsverhandlungen“, které Mgr. Žáčková vytvořila. Hodnocení výukových materiálů bylo pozitivní.

V závěru autorka rigorózní práce shrnuje výsledky, ke kterým na základě studia odborné literatury a výsledků ověřování dospěla:

- Jako funkční se jeví propojení odborné stránky např. ekonomického tématu s praktickým odborně-jazykovým výstupem a doporučuje se aplikovat tyto zkušenosti i na další odborná témata.

- Reakce respondentů potvrzují, že modulový systém výuky dává studentům možnost hlouběji se soustředit na daný tematický okruh, komplexněji ho zpracovat s využitím vlastních výukových plánů a aktivit.
- Výukové materiály „Die Firma“ a „Geschäftsverhandlungen“ byly ověřovány jak v rámci projektu, tak v rámci vnitřní evaluace v letech 2010-2013. Z uváděných šetření vyplývá, že materiály jsou hodnoceny jako motivační, že studenti s nimi rádi pracují a navíc textová složka poskytuje dostatek podkladů pro porozumění ekonomickým tématům.

Poznámky ke zpracování:

K teoretické části práce lze mít výhrady uvedené výše. Rovněž z hlediska terminologického mám připomínku k užívání slovních spojení: gramaticko-syntaktické struktury, gramatické a syntaktické jevy, gramatické a syntaktické prostředky ... (vyskytují se prakticky ve všech větných konstrukcích, kde autorka nevyužívá citací). Je třeba mít na zřeteli to, že termín „gramatika“ je termín nadřazený termínům „morfologie“ a „syntax“.

Rovněž není zcela vhodné taxativně uvádět instituce, které se zabývají „certifikačními“ zkouškami z německého jazyka (strana 57). Není to výhradně Goethe-Institut, ale i další správní orgány a instituce.

V práci se vyskytují některé nepřesnosti v uvádění citací, překlepy (např. na stranách 34, 39, 48, 49, 58, 59) či drobné formální nedostatky (např. na stranách 23,72).

V rámci obhajoby by bylo třeba poskytnout dodatečné vysvětlení:

- Co je myšleno v daném kontextu pojmem „obsahové struktury“ (strana 57)?
- Jak je možné chápat formulaci „Osvojení si produktivní slovní zásoby odbornými lexikálními jednotkami v rozsahu lexikálního minima pro produkci odborného tématu“ (strana 61)? Je tímto míněna „nasycenost“ příslušných tematických okruhů odpovídajícím množstvím odborné slovní zásoby?

Závěrem:

Praktické výsledky předložené rigorózní práce Mgr. Marty Žáčkové lze hodnotit celkově kladně. Koncepte modulového systému vytvořená autorkou práce vykazuje, přes svou náročnost na organizaci výuky, celou řadu předností a právě proto lze aktivitu Mgr. Žáčkové v tomto směru ocenit. Vytváření si specificky zaměřených výukových materiálů se jeví jako nezbytná součást takto inovovaného pojetí výuky cizího jazyka, což ovšem klade nároky na odbornou vybavenost vyučujících a jejich osobní angažovanost.

Vzhledem k výsledkům práce, které lze uplatnit i na dalších odborně zaměřených vysokých školách, lze i před nedostatky ve zpracování teoretické části práce, předloženou rigorózní práci autorky Mgr. Marty Žáčkové doporučit k obhajobě.

PaedDr. Dagmar Švermová

V Praze dne 3. ledna 2014

